

ВІДГУК

**офіційного опонента - кандидата юридичних наук, доцента
Абакіної-Пілявської Людмили Миколаївни на дисертацію
Козак В'ячеслава Ярославовича на тему: «Запобігання організації або
утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи
виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх
аналогів», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність проведеного дослідження. Кримінальні правопорушення у сфері незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин становлять реальну загрозу національній і громадській безпеці нашої держави. Проблема організації ефективної протидії та запобігання даному виду кримінально караних посягань посідає одне з визначальних місць у процесі стабілізації криміногенної ситуації в нашій державі на сучасному етапі її розвитку. На сьогодні в Україні кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та прекурсорів, набули ознак організованої злочинної діяльності, є досить поширеними та займають не останнє місце в стані злочинності в країні, та у світі, в цілому.

Одним із найпоширеніших кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин є організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення зазначених речовин, про що свідчить офіційна статистична інформація правоохоронних органів України. Разом з тим, необхідно враховувати на той факт, що статистичні дані не відображають реального стану вчинення таких діянь, оскільки, за даними правоохоронців, їм притаманний здебільшого високий або середній рівень латентності. Масштаби суспільної небезпеки правопорушень цієї категорії визначаються й зв'язком з іншими кримінально караними діяннями наркотичного спрямування.

Суспільна небезпека кримінального правопорушення, передбаченого ст. 317 КК України, серед іншого, полягає також в тому, що створення місць незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів сприяє зростанню рівня споживання наркотиків, яке набуло загрозливих масштабів.

Наукове дослідження цієї проблеми нині має важливе теоретичне та практичне значення. Необхідність вишукування нових, більш ефективних засобів протидії організації або утриманню місць розпусу для споживання наркотичних засобів чи психотропних речовин, активізації чинних заходів у сучасній криміногенній обстановці й обумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження, виконаного дисертантом.

Наведене свідчить про своєчасність та значну актуальність дисертаційного дослідження Козак В'ячеслава Ярославовича на тему: «Запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів», поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Аналіз представлених В.Я. Козак матеріалів дисертації за темою «Запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», а також ознайомлення з його публікаціями, дає підстави стверджувати, що автором проведений детальний кримінологічний аналіз теми, актуальної у теоретичному та практичному плані, а також сформульовано висновки та пропозиції, що виносяться на захист.

Оцінюючи дисертацію загалом можна констатувати, що дисертація В.Я. Козак підготовлена на високому науковому рівні, її структура логічно побудована, ключові проблеми чітко сформульовані, наукові положення характеризуються високим ступенем обґрунтованості та достовірності, а висновки та рекомендації мають значення для теорії та практики кримінології, кримінального та кримінально-виконавчого права. Цей

загальний висновок підтверджується за основними критеріями, за якими оцінюються подібні наукові роботи.

Аналізуючи дисертаційну роботу здобувача, також можна встановити, що об'єкт та предмет дослідження відповідають темі, визначеній автором, та свідчать про адекватність обраних методологічних підходів для вирішення поставлених завдань. Структура та послідовність викладу матеріалу відповідають темі дослідження і дозволяють повноцінно розкрити її зміст. Дисертант чітко та системно сформулював завдання дослідження, які логічно випливають з визначеної мети. Вдало підібрані та вміло використані методи дослідження, що належним чином відображається в структурі роботи.

У роботі чітко простежується зв'язок з науковими програмами, планами та темами. Дисертаційне дослідження В.Я. Козак виконано відповідно до положень Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 р. № 454), а також в межах науково-дослідної роботи Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (державний реєстраційний номер №0116U006773), та згідно з планом науково-дослідницької роботи кафедри кримінально-правових дисциплін за темою «Забезпечення кримінально-правової діяльності суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням в інтересах кримінального судочинства» (Протокол ВР ОДУВС №2 від 23.09.2024 року).

Тему дисертації В'ячеслава Козак затверджено Вченою радою Одеського державного університету внутрішніх справ від 26 вересня 2023 року (протокол № 2).

Не викликають заперечень **ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.** Вони забезпечуються: застосуванням загальнонаукових і спеціально-наукових методів, які обрано відповідно до теми цієї наукової роботи; науково-теоретичним підґрунтям дисертації виявилися наукові праці фахівців, у

тому числі зарубіжних, у галузі кримінології, кримінального, кримінально-виконавчого права тощо; нормативно-правову базу роботи складають національні та міжнародно-правові нормативні акти кримінального законодавства, що регулюють відносини у сфері запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів; узагальненням значного масиву зібраних під час проведення роботи над дисертацією відомостей, що складають емпіричну базу дослідження, а саме: дані кримінально-правової статистики Офісу Генерального прокурора про стан та структуру кримінальних правопорушень за 2018-2024 рр., аналітичні огляди Національної поліції України, Верховного Суду, дані судової статистики за 2020–2024 рр.; результати вивчення 100 вироків за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 317 КК України; результати проведеного анкетування діючих працівників правоохоронних органів України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація Козак В'ячеслава Ярославовича на тему: «Запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» є одним із перших досліджень, в якому представлено ґрунтовну кримінологічну характеристику, систему детермінант та запропоновано заходи запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів в Україні.

Відповідно, ґрунтуючись на результатах дослідження, автором В.Я. Козак розроблено систему наукових положень і обґрунтовано наукові результати, які є новими для кримінологічної науки або які наділені істотними ознаками новизни.

Автор ґрунтовно підійшов до порівняльного аналізу зарубіжного законодавства, у результаті чого запропонував 4 основні підходи до встановлення відповідальності за подібне правопорушення: передбачена кримінальна відповідальність виключно за організацію та утримання наркопритонів (у Вірменії, Таджикистані, Узбекистані); кримінальна

відповідальність не лише за організацію та утримання наркопритонів, а й за систематичне надання приміщень для наркоспоживання (Туркменістан, Киргизстан, Молдова, Казахстан,); встановлено кримінальну відповідальність за організацію та утримання наркопритонів, надання приміщень для таких цілей, а також закріплюють підвищену відповідальність за вчинення вказаних дій за обтяжуючих обставин (Білорусь, Грузія, Україна); не встановлено окремо кримінальної відповідальності за організацію або утримання наркопритонів у країнах Європи (Італія, Нідерланди).

Важливого значення набуває висновок про порушення принципів пропорційності, співрозмірності, справедливості при призначенні покарання особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене ст. 317 КК України, що вимагає від уряду змін кримінально-правового законодавства в частині призначення покарань.

Заслуговує на увагу запропонована автором характеристика організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та шляхи удосконалення національної практики як об'єкта кримінологічного аналізу в умовах війни, що проявляється у негативних змінах кількісно-якісних показників цих кримінальних правопорушень, а саме, у негативній їх динаміці, збільшенні ступеню суспільної небезпеки діянь, зміни детермінантів.

Автором вдало розкрито зміст елементів кримінологічної характеристики організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та шляхи удосконалення національної практики;

Практично значимою видається теза автора щодо особливостей кримінологічної характеристики особи організатора та інших осіб, які вчинили організацію або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів: особа чоловічої статі, в основному віком 29-39 років,

громадяни України, із середньою освітою, які неодружені і непрацюють, у 38% мають попередні судимості.

Позитивно сприймається запропонована авторська типова цільова програма протидії організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

Варто позитивно оцінити кримінологічне визначення поняття наркопритону як приміщення, в якому вчиняються або вчинені кримінально карані дії цілеспрямованого характеру; будь-яке приміщення (житлове або нежитлове) будь-якої форми власності та призначення, пристосоване для споживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; підхід до визначення ознак наркопритону, а саме: територіальна, цільова, функціональна, часова.

Корисними виявились визначені автором положення щодо розуміння основних причин та умов кримінального правопорушення, передбаченого ст. 317 КК України (медико-біологічні, соціальні, економічні, культурно-моральні, психологічні, правові та організаційно-управлінські).

Досить вдало дослідником визначена система заходів запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів на сучасному етапі розвитку кримінально-правової політики в Україні.

У висновках за результатами дисертаційного дослідження сформульовано низку положень теоретико-методологічного характеру, а також рекомендацій, що мають вагоме значення у сфері запобігання організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

Усі представлені автором положення, висновки та рекомендації мають не лише наукову, а й практичну цінність. Переважна більшість авторських здобутків впроваджена у наукову-дослідницьку діяльність, навчальний процес і правозастосовну сферу, що підтверджується актами впровадження. Отже, саме із наведених та багатьох інших причин

дисертаційне дослідження В.Я. Козак, без всякого сумніву, вирізняється новизною й оригінальністю та свідчить про досягнення дисертанткою високого фахового рівня для проведення високоефективних наукових досліджень.

Оцінка структури та змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Структура і зміст дисертаційного дослідження Козак В'ячеслава Ярославовича на тему: «Запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» є логічно побудованими, зумовленими поставленою метою та завданнями дослідження, його об'єктом і предметом, відповідають логіці наукового пошуку.

Дисертація В.Я. Козак складається з 10 підрозділів, висновків, списку використаних джерел, що включає 269 найменувань, додатків. Повний обсяг дисертації становить 243 сторінки, з яких: основний текст - 188 сторінок, список використаних джерел – 27 сторінок, додатки – 26 сторінок.

У розділі 1 «Теоретичні та прикладні засади кримінологічного аналізу запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» автором проаналізовано загальну характеристику наркозлочинності в Україні та роль кримінальної відповідальності за організацію або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; розглянуто організаційно-правові основи запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; визначено методологічні основи кримінологічного дослідження проблем організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; вивчено міжнародно-правові стандарти та зарубіжний досвід протидії та запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

Другий розділ «Кримінологічна характеристика організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» присвячено дослідженню питань кількісних та якісних показників явища наркопритону в Україні за період 2018-2024 роки; аналізу особливостей кримінологічної характеристики організатора та інших осіб, які вчинили організацію або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та детермінації досліджуваного кримінального правопорушення.

Розділ третій «Кримінологічні засади запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» зосереджено навколо питань загально-соціального та спеціально кримінологічного запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, а також шляхів їх вдосконалення.

Слід також відмітити, що оформлення дослідження відповідає встановленим вимогам. Робота виконана грамотною українською мовою.

Про повноту викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації свідчить та обставина, що результати дисертаційного дослідження відображені у 8 наукових працях, з яких: 4 – статті в наукових фахових виданнях України та 4 тезах матеріалів конференцій.

Оформлення дисертаційної роботи, виконаної В.Я. Козак, відповідає всім вимогам, встановленим для цього виду наукових праць. Зміст анотації та висновків відображає основні положення дослідження. Науковий стиль викладення державною мовою не викликає зауважень. Дисертація у цілому свідчить про вільну орієнтацію автора у кримінальному праві та кримінології, добру обізнаність у науковій літературі й законодавстві, що відповідає високому рівню наукової кваліфікації. Висновки і пропозиції дисертантки ґрунтуються на достатній науковій платформі, що дає підстави визнати дослідження самостійним і завершеним. Більшість висновків

дослідника науково обґрунтовані й оригінальні, сприяють перегляду усталених догм.

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження В.Я. Козак у цілому та її окремих положень зокрема не виключає можливості та необхідності висловити певні застереження і зауваження щодо позицій, які потребують критичної оцінки, є спірними або потребують додаткової аргументації та дають можливість вступити у дискусію з автором:

1. В'ячеслав Ярославович у своєму дослідженні ґрунтовно підійшов до вивчення зарубіжного досвіду та практики протидії кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних речовин (діяльності наркопритонів в тому числі). Здається було би цікавим зазначити, яку модель боротьби з організацією або утриманням місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з урахуванням зарубіжного досвіду найбільш вдалою вважає автор та чому.

2. Автор у своєму дослідженні згадує воєнний стан як обставину, що впливає на стан поширення злочинності в Україні. Водночас, було би цікаво почути думку автора з приводу впливу даної обставини на кількісні та якісні показники кримінального правопорушення, передбаченого ст. 317 КК України та особливості запобігання йому.

Висловлені зауваження стосуються переважно спірних, дискусійних проблем. Вони не впливають на загальну позитивну оцінку роботи В.Я. Козак, яка є самостійним завершеним комплексним дослідженням актуальної теми, має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові положення, що є новим вирішенням конкретного наукового завдання та сприяють здійсненню комплексного вивчення проблем запобігання організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.
Ґрунтуючись на викладеному вважаю, що дисертаційне дослідження Козак В'ячеслава Ярославовича на тему: «Запобігання організації або утриманню

місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є завершеним дослідженням, яке виконане на належному рівні та відповідає вимогам, що пред'являються до подібного роду робіт.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для кримінально-правової науки, але й для правозастосовної практики.

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Зокрема, рецензентом у дисертації та наукових публікаціях здобувача не виявлено академічного плагіату, самоплагіату, фальсифікації та фабрикації.

Викладені у дисертаційному дослідженні В.Я. Козак рекомендації та конкретні пропозиції з удосконалення кримінологічних засад запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів є теоретично обґрунтованими та аргументованими, хоча і не позбавлені окремих дискусійних моментів.

Висновки та рекомендації, які отримані у процесі дослідження мають важливе практичне і теоретичне значення для кримінально-правової науки.

Основні положення дисертаційного дослідження з належним ступенем повноти були відображені автором у наукових статтях, підготовлених та опублікованих автором дисертації. Їх кількість і якість відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Таким чином, дисертація представлена В.Я. Козак є самостійним завершеним науковим дослідженням, в якому отриманні нові науково

обґрунтовані результати, спрямовані на вирішення наукового завдання, тому ця робота має істотне значення для розвитку вітчизняної кримінологічної науки.

У підсумку варто зазначити, що дисертаційне дослідження Козак В'ячеслава Ярославовича на тему: «Запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року (зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор – Козак В'ячеслав Ярославович – на основі публічного захисту заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Офіційний опонент:

**доцент кафедри кримінального права
Національного університету
«Одеська юридична академія»
кандидат юридичних наук,
доцент**

Людмила АБАКІНА-ПІЛЯВСЬКА

**Підпис Абакіної-Пілявської Людмили засвідчую
проректор з наукової роботи,**

**доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України**

Мінас АРАКЕЛЯН